

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

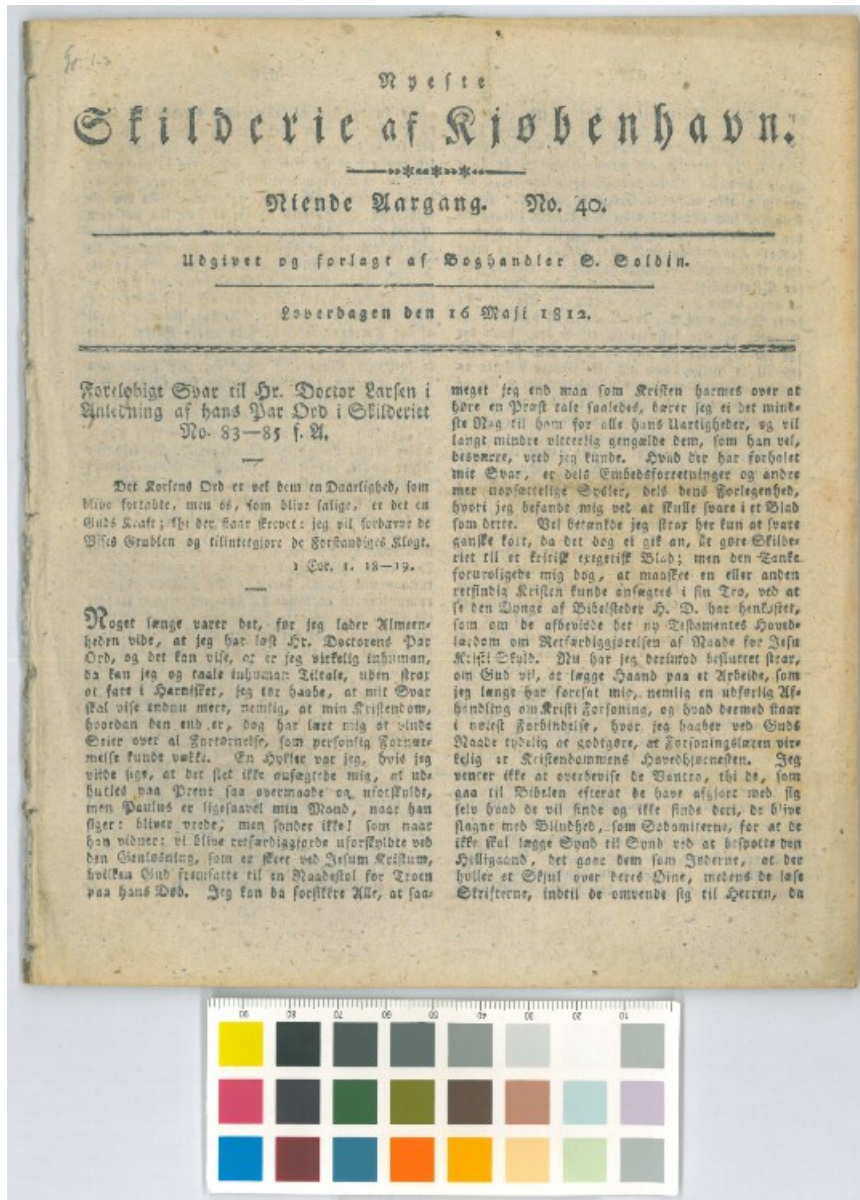
Titel: Foreløbigt Svar til Hr. Doctor Larsen i Anledning af hans Par Ord i Skilderiet No. 83-85 f. A.

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Foreløbigt Svar til Hr. Doctor Larsen i Anledning af hans Par Ord i Skilderiet No. 83-85 f. A.", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 625. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1812_185-txt-root/facsimile.pdf (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

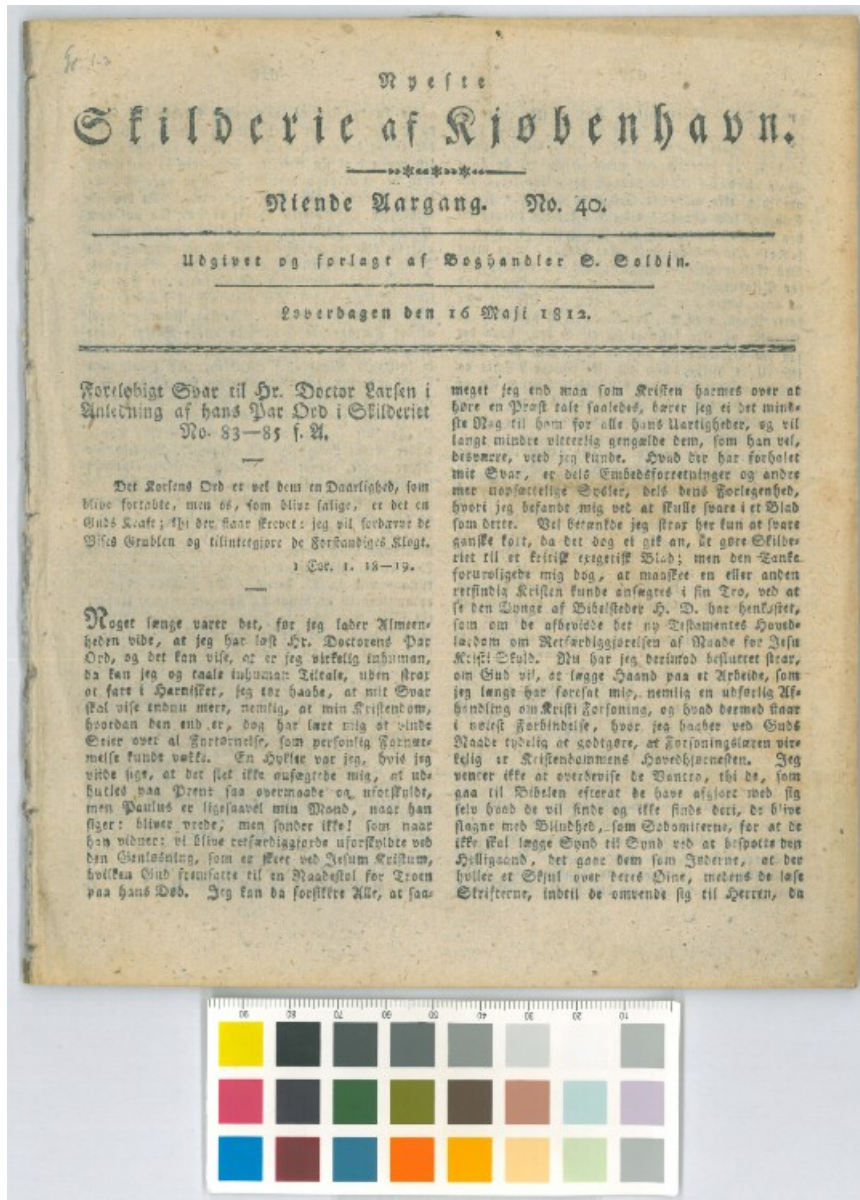
Kærløbsigt Brev til Hr. Doctor Larsen i Anledning af hans Værk i Skildriet No. 83-85 s. 21.

Det Kærløbs Brev er et vel dem en Daarlighed, som blive fortalte, men os, som blive salige, er det en Guds Kraft; thi der naar Kærlø: jeg vil vedvare de Guds Gæbten og tilintetgjøre de Herrens Rigt.

1 Cor. 1. 18-19.

Noget længe varer det, før jeg lader Almenheden vide, at jeg har læst Hr. Doctorens Værk Ord, og det kan vise, og er jeg virkelig taknemlig, da kan jeg og taale taknemlig Tale, uden stor og fast i Hærsket, jeg tør haabe, at mit Brev skal vise endnu mere, nemlig, at min Kirkesdom, hvordan den end er, dog har lært mig at lide Guds Orde over al Fortørvelse, som personlig hærskelse kunde være. En Døds var jeg, hvis jeg vilde sig, at der slet ikke ansægte mig, at udhælt paa Prænt saa overmaade og uforskyldt, men Paulus er ligesaa vel min Døds, naar han siger: blive vedde, men funder ikke! som naar han vidner: vi blive retfærdiggjorte uforskyldte ved den Guds nåde, som er fæst ved Jesus Kristus, hvilken Gud fremsatte til en Naadestol for Troen paa hans Død. Jeg kan da søffte Alle, at saa

meget jeg end man som Kristen hærskes over at høre en Præst tale saaledes, hærskes jeg er det mindste Mig til dem for alle hans Uartigheder, og vil langt mindre viderligere gengælde dem, som han vel, besvære, ved jeg kunde. Svad der har forholet mit Brev, er dels Embedsforretninger og andre mer uopfattede Svæler, dels dens Forlegenhed, hvori jeg befandt mig vel at skulle svare i et Brev som dette. Vel betænke jeg tror her kun at svare ganske kort, da det dog er gik an, de gøre Skildriet til et kristelig kristelig Brev; men den Tanke forurettede mig dog, at maaske en eller anden retfærdig Kristen kunde ansægte i sin Tro, ved at se den Lønne af Brevskriver H. D. har hærsket, som om de afsvæde det ny Testaments Hovedsæd om Retfærdiggjærelsen af Naade for Jesus Kristus Skuld. Nu har jeg betændt besluttet stor, om Gud vil, at længe Haand paa et Arbejde, som jeg længe har sænsat mig, nemlig en udførlig Afhandling om Kristi Fortøning, og hvad dermed naar i kristelig Fortøning, hvor jeg haaber ved Guds Naade tydelig at sødigere, at Fortøningstæren vider sig er Kirkesdommens Hovedsæd. Jeg ventner ikke at overbevise de Døds, thi de, som gaa til Bibelen efterat de have afsjort med sig selv haad de vil finde og ikke finde deri, de blive slagne med Bludhed, som Sedomiterne, for at de ikke skal lægge Synd til Synd ved at bespotte den Helligaand, det gøre dem som Jøderne, at der holder et Skjul over deres Dine, melens de løse Skrifterne, indtil de omvende sig til Herren, da

Eller Skulet fortægt. Her er ikke andet at gøre for mig, end nemlig at lide Hr. Doctor Lassen og enhver saadan Skriftsætter, at lide Gud alverlig og indelig om hans Hjelp til at have Sandheden, og da tage Bibelen for sig, som om han ikke vilde et Ord, af hvad det naar. Enhver, som gør det, vil ogsaa komme tilbage til den Korsetslyde, saavist som Jesus ikke lod da han saede: Himmel og Jord skal forges, men mine Ord skal ingenlunde forges; thi det vidnede han for Miltus: enhver, som det er om Sandheden at gøre, hører min Røst. Hvem der ikke vil lide dette Noad, men vil søge Sandheden paa sin egen Haand, og ikke beslute sig til at tro, hvad det saa end er, naar det kun er Sandhed, han naar ikke til at hjælpe, han vil ikke vandre i Lyset og nædes derfor til at ræve i Mørket, han er En af dem, til hvem Jesus siger: Vær I blinde, da havde I ikke Synd, men nu sege I: vi see, derfor bliver Synden holdende paa eder.

Her vil jeg da blot kortelig omtale hvad der var mig mest paafaldende i H. Dr. Svar. Jeg vil begynde med den Beskrivelse H. D. afslidige Gange-gentog, at jeg ei forstod mere af mit Ny Testamente, end hvad jeg kan lade mig til i en stor bank eller i et Overjættelse. Ja tilhaar gerne, at jeg ikke har nogen theologisk Velafhed og er heller ingen sandelig Gæster, men det kan jeg dog forstaa H. D. at jeg var godt kan læse mit Testamente i Grundbøger, og at jeg lærer Sammeet til de mere Udvalgte Maader, at jeg uden sandelig Noget kunde misforstaa min Bibel ligesaa godt som almindelig heromte Læser. Grunden hvi jeg hører var gamle Overjættelse er, fordi den i al sin Ufuldkommenhed er langt bedre end alle de nu, og fordi den er mig indelig nær, og Gud selv Lov temmelig bekendt. At jeg undertiden betjener mig af Udvalgt, om hvilke det kan være grundet Tvil, kommer deraf, at jeg bruger Bibelen ikke alene til at bestemme men ogsaa til at tale med. Naar Man nemlig begynder at blive ret fortrolig med den hellige Bog, og langiver sig til den, da kendes det hørtid altid, at naar Man vil udtrykke Noget ret med Guds, da rinder et Sprac i Tanker, som siger Mere end de almindelig udvalgte Ord; naar dette nu kendes mig, og Ordene Læser indholde, som den hellige Skribent jo

gerne kunde see og paa andre Steder har sagt, da bruger jeg dem uden videre Eftertanke, Noget der endog er nødvendigt, naar Man vil lade Bibelen tale i al sin Kraft. Saaledes er det netop med det med paafaldende Ved om at tage af Tanker til Guds under Kristi Lydighed. At den almindelige Overjættelse her ei er nær saa gal som H. D. vil indbilde os, kan enhver kundig overbevise sig om ved at eftertanke Sammenhængen, da Taler dog utvivelig er om dem, som vilde ophøje sig over Guds Kundskab, og næstere det Evangelium Paulus havde prædilet, og et nemme i af Fald ikke der oversættelse ved Anslag, Konnes navn af det Foregaaende som af de andre Steder, hvor Paulus bruger Ordet. Naar der altsaa ved Tanker forstod sig eller Gæst, ikke Pauli men Mønsternes, led Overjættelsen sig ei allene forsvare, men er identisk den rigtigste. At Paulus nu vilkelig, om han saa aldrig havde sagt det, tog sin Fornuft fangen under Troens, og sin Tanke under Kristi Lydighed, vil næppe H. D. selv for Alvor nægte, thi at han antog Fortællingens i sin hele Vidde, ikke allene naar han tilspæredede med Jødiske, men naar og hvor han kom til at tale om Kristus, er dog af alle hans Ord saa klart og saubart, at Man med Næst man sammentunge Himmelen for ikke at see det, og at denne Tale er en Daarlighed for den naturlige Fornuft tilhaar vist H. D. gerne. At Paulus alligevel opmuntret til at bruge sin Fornuft er intet Under, thi Man maa allerede bruge den, for at erende dens Svagheit, og der er stor Hæder paa a. saa ihjel og at tage til Fange, Kongen skal smukt arbejde, kun ikke, som den, men som Hæren vil. Det er en underlig Tale, at Man ikke bruger sin Fornuft, fordi Man viler dens Udsagn paa Kristend VortPaal og finder dem for lette, naar de ei der kunne bliaa, dette er dog i Sandhed Noget, som Gd, der vil talde Kristen, Kulte Namme sig ved at lade; thi det er jo dog saubart, at den som tror, at Han tror Christen fordi den stemmer overens med hans Fornuft, træer sin Fornuft og ikke Christen. Noget ganske andet er det, at vor Tro udfordriges derved, at Christen betænkter Alt hvad vi ved Fornuft kan vide om Gud og hvad Samvittigheden tilføjer os. At den lange Tale om Gæstinger og Fortællelse er vi uforne-

Eller Hulet borttaget. Her er ikke andet at gøre for mig, end nemlig at lide Hr. Doctor Lassen og enhver saadan Et af sine, at lide Gud alvordig og indelig om hans Hjelp til at have Sandheden, og da tage Bibelen for sig, som om han ikke vilde et Ord, af hvad det naar. Enhver, som gør det, vil ogsaa komme tilbage til den Korsetslyde, saavel som Jesus ikke lød da han saede: Himmel og Jord skal forpaa, men mine Ord skal ingenlunde forpaa; thi det vidnede han for Miltus: enhver, som det er om Sandheden at gøre, hører min Røst. Hvem der ikke vil lide dette Raad, men vil søge Sandheden paa sin egen Haand, og ikke beslute sig til at tro, hvad det saa end er, naar det kun er Sandhed, han naar ikke til at hjælpe, han vil ikke vandre i Lyset og næres derfor til at ræve i Mørket, han er En af dem, til hvem Jesus siger: Vær I blinde, da havde I ikke Synd, men nu sege I: vi see, derfor bliver Synden holdende paa eder.

Her vil jeg da blot kortelig omtale hvad der var mig mest paafaldende i H. Dr. Svar. Jeg vil begynde med den Beskrivelse H. D. afslidige Gange-gentog, at jeg ei forstaaer mere af mit Nu-Resonnement, end hvad jeg kan lade mig til i en stor bank eller i et Overførelse. Ja tilhaar gerne, at jeg ikke har nogen theologisk Velafhed og er heller ingen saadant Gæster, men det kan jeg dog forstaae H. D. at jeg ret godt kan læse mit Testamente i Grundbøger, og at jeg kender Sammeet til de mere Udvalgte Maader, at jeg uden saadant Umooge kunde misforstaae min Bibel ligesaa godt som almindelige heromte Læserer. Grunden hvi jeg hører var gamle Overførelse er, fordi den i al sin Ufuldstændighed er langt bedre end alle de nu, og fordi den er mig indelig kær, og Gud selv Lov temmelig bekendt. At jeg undertiden betjener mig af Udvalgt, om hvilke der kan være grundet Tvivl, kommer deraf, at jeg bruger Bibelen ikke alene til at bestemme men ogsaa til at tale med. Naar Man nemlig begynder at blive ret fortrolig med den hellige Bog, og langiver sig til den, da kendes det hørtid altid, at naar Man vil udtrykke Noget ret med Sand, da rinder et Sprag i Tanker, som siger Mere end de almindelige udtænkte Ord; naar dette nu kendes mig, og Ordene Læser indholde, som den hellige Skribent jo

gerne kunde sige og paa andre Steder har sagt, da bruger jeg dem uden videre Eftertanke, Noget der endog er nødvendigt, naar Man vil lade Bibelen tale i al sin Kraft. Saaledes er det netop med det med paafaldende Ved om at tage af Tanker til Hans under Kristi Lydighed. At den almindelige Overførelse her ei er nær saa god som H. D. vil indbilde os, kan enhver Kundig overbevise sig om ved at eftertanke Sammenhængen, da Taler dog utvivelig er om dem, som vilde ophøje sig over Guds Kundskab, og næstsee det Evangelium Paulus havde prædilet, og et nemme i af Fald ikke der oversættes ved Anslag, Konnes navn af det Foregaaende som af de andre Steder, hvor Paulus bruger Ordet. Naar der altsaa ved Tanker forstaaes Klage eller Gribben, ikke Pauli men Mønsternes, led Overførelsen sig ei allene forsvare, men er identisk den rigtigste. At Paulus nu vilkelig, om han saa aldrig havde sagt det, tog sin Fornuft fangen under Troens, og sin Tanke under Kristi Lydighed, vil næppe H. D. selv for Alvor nægte, thi at Han antog Forstaaelseslæreren i sin hele Vidde, ikke allene naar han tilspørgede med Jodisfæder, men naar og hvor han kom til at tale om Kristus, er dog af alle hans Ord saa klart og saubart, at Man med Meget kan sammentænke Himmelen for ikke at see det, og at denne Tale er en Daarlighed for den naturlige Fornuft tilhaar vist H. D. gerne. At Paulus alligevel opmuntret til at bruge sin Fornuft er intet Under, thi Man maa allerede bruge den, for at erende dens Svagheit, og der er stor Hæder paa a. saa ihjel og at tage til Fange, Kongen skal smukt arbede, kun ikke, som den, men som Hæren vil. Det er en underlig Tale, at Man ikke bruger sin Fornuft, fordi Man vilter dens Udsagn paa Kristend VortPaal og finder dem for lette, naar de ei der kunne bliaa, dette er dog i Sandhed Noget, som Gd, der vil talde Kristen, Kulte Namme sig ved at lade; thi det er jo dog saubart, at den som tror, at Han tror Christen fordi den stemmer overens med hans Fornuft, træer sin Fornuft og ikke Christen. Noget ganske andet er det, at vor Tro udfordriges derved, at Christen bliver ter Alt hvad vi ved Fornuft kan vide om Gud og hvad Samvittigheden tilføjer os. At den lange Tale om Gæstinger og Fortjeneste er vi uforne-

den; thi Istedens for at anfæe alle de Skriftstæder,
 som Iaret briste, havde der været det reter, hvor
 at tage fat paa de ydelige Ord, jeg anførte af
 Paulus til Hevils for, at Naade og Fortjeneste,
 overtræde Hr. Ds. Mening, og hævde huanben-
 Ordene (Rom. II.) O! er ja Iet ikke bange for
 at anfæe efter den danske Overfættelse saaledes:
 er det af Naade, da er det ikke langse
 af Gerninger, eller bliver Naade ikke
 længer Naade; men er det af Gerninger,
 da er det ikke længer Naade, eller bliver
 Gerning ikke længer Gerning. Hvor-
 for lod dog H. D., som om han Iet ikke kendte
 dette Ord, og kunde Paulus mere ydelig for sin
 Mening? Har jeg altsaa Iret her, da har Pau-
 lus ogsaa, men jeg er Iet ikke bange for at sige
 og sige med ham, jeg genotger mit De, ikke over
 den gamle Mand, som H. D. sines at mens, der-
 for drøve mig Gud! men over den Mand, hvem
 Herren tildeler efter Fortjeneste, og uddryder med
 David: siala er den Mand, hvem Herren ikke vil
 se ane Overtrædelse og hvidt Sverd er forskedt.
 Mit De er det samme, som det Paulus udsagde,
 da han vidnede: forbanke er hver den, som ikke
 holder Alt Det som Iretter Naar i Lovens Bog!
 (Kortfættet.)

P r o l o g,

fremsagt i det harmoniske Selskab i Bergen
 den 26de December 1811.

I Livets Vaar, i Verdens Ulfolds Dage
 Drog tvende Sjæle sine og Jorden om,
 Som Vinge Vælsk fandt hvosten de kom,
 Og Vinges Puk og Maal var at behage;
 Og stundt forvillig i Træl og Jærd,
 De Vegge Ratted' bort hinandens Værd —
 Med sine Træffum de Iaa sig noede
 I alle Former ind, at for hver Sands
 Den ene hævde den andens Glands.
 De elste To: det Skjønne og det Gode.
 Gud! sagde de, Gud! Ild vor lærer Iret,
 Det Samfundets-Red han i Naturen Iret.

Der, hvor hans Haand med rige Farver maaler,
 I samme Træl hans Gødded sig udtaler;
 I Purpurfæens Skjær, i Duvens Pragt,
 I Kerens Slag, og Rosens lette Dragt,
 I Ederens Vær og Engens Workgreent,
 Som Gøddes Tølt fremfæller sig det Skjønne;
 Og Haand i Haand de drog ad Banen frem,
 Og Jordens Ulfolds Vorn velsigned' dem.

Da Vigen skare Die landdrus lærte
 Et mindre klart at see det rene Hjerte;
 Da sine Rodme paa den Villige Grund,
 Og hulde Smul paa rosenfarvet Mund,
 Og blide Køl med Hjertet Iaa soetrolig;
 O! Alt forskandede: Men er Dydens Bog! —
 Og Qualingen rald, forig, mandig, mild,
 Iaa vaemt Hjerte fraalte Viets Ild;
 Ubløstet Kraft, Mod i hans Indre boede,
 Han elste Iret, men elste Iun den Gode. —

Da Muse glad de tvende Hulde Iaa
 Forende i Laurbærkransen gaar,
 Og giennem Kunsternes udtalte Rige,
 Og aldrig fra hinandens Side rige —
 Hver Vensin gav Ild og Sprag og Mand,
 Og Varmet af Ild ved Skaberhaand,
 I Sangens rige, hoie Phantasie,
 Og Tænkningens Høime Harmonie,
 De fængede sig sammen Arin i Arin,
 Ophamand' Kunsten og dens Sonnets Værn.

Men, af! Fordærvelsen, som aldrig soer,
 Det elste Vaand at sanderise rover —
 Dig, Skjønhed! nu din æble Søker Iaae,
 Af! ofte i uovædige Sølge gaar;
 Fornedret Iaae til Iakkers Træffende,
 Og trued' med fra Jorden at forvinde —
 I Vigen' Blit hun Iaae og stendte dig,
 Hun hoerte dig i hendes Løndeslemme;
 Men Iaae dig — af! dig Ield ei mere Iig,
 Din Alkem og dit Slægtfæd at forglemme —
 Hun Iaae dig, vandrende fra Egn til Egn,
 Foragtlige Refekant at øve,

N y e s t e

Skilderie af Kjøbenhavn:

Tiende Aargang. No. 41.

Udgivet og forlagt af Boghandler E. Saldin.

Tirsdagen den 19 Maji 1812.

Forløbige Svær til Hr. Doctor Larsen i
Anledning af hans Død i Skildriet
No. 83—85 s. A.

(Kortfattet.)

Den opkaarte Eras misse Spidestindighed: om
Korsetten mellem Dyd og Lovens Gjerninger for-
vilber mig ikke; thi foruden saa meget Andet her
var at sige, er det Nok at bemærke, at det i Mose
Lov ikke allene stod: du skal ikke slaa ihjel og du
skal ikke slåe, men ogsaa: du skal ikke beoære; og
du skal ikke Gud over alle Ting og Væsen som
dig selv. Hvilken Morsel kan forlange Mere, og
hvem kan opspilde dette? Den som siger han kan
det, vil vi dog nok alle kalde en Bogvær, og naar
saa er, gad jeg nok vide, hvad det da er, vi har
givet vor Hætte tilforn, som efter Døden skal
betales os? Nei i Sandhed, det er Mangel paa
Kunnskab til sit eget Indvortes og syndig Hovmod,
naar Man ikke, isteden for at putte paa sin For-
ejenseste, gruer for det Man har forfjænt hos Gud
med sine Synder og sultet med et saar et og
sønder knuset Hjerter til Gud om Naade. Jeg
ved nok, H. D. spottet med disse Ord, men jeg
ved ogsaa, at denne Spot linder hver Mand maadigt,
og en Præst saare ilde. Har H. D. end det
Alheld, at være vel tilfreds med sig selv, da har han
dog uden tvivl under sin Embedsførelse truffet Mene-
nesker, der havde levet ligesaa uskyldig som han,
og som dog skulde ved at beskue deres egen Men-

hed og Skredelighed og ved at tænke paa den ret-
færdige Dommer. Hvem vilde spotte dem, og
hvem vilde henvise dem til Hauge og Seberg for
at saa den himmelste Olive, der ene kan læge
dette Hjertes dybe Saar? Nei, ikke der, men
hos Mand, for hvis Hænder baade Hr. Doctoren
og jeg maatte bide os ned paa, hos en Luther og
Kingo og deres Jernstige, der kaldet den, saavel som
hos en Jes og en David. Disse Mand vilde dog
Hr. D. stikker ikke have spottet, men han gjorde
det dog, fordi han dengang kun tænkte paa at sige
mig en Ubehagelighed og den upsalmebog en slet
Kompliment. Jeg vil sige den en bedre, i det jeg
formidler de alt for haarde Udtryk, jeg om den
har brugt; thi endskøndt den ingenlunde erstatter
Bavnet af Luther og Kingos canderige og troster
fulde Sange, er den dog heller ikke saa fattig, som
jeg i et hastigt Øieblik bekvæmte den for. Jeg
ved det naar mig ei selben saa, at mine Udtryk
ere for haarde og almindelige, men det skal Man
ikke tage mig saa ilde op, aldenskund, Man ser at
jeg er varm naar jeg skriver, og da Man man be-
tænke, at ogsaa jeg er et Menneske, som, i det jeg
er mig min Sogge Godhed bevidst, ogsaa underriden
fejstet til at hovmøde mig af min Opspænding og
se ned paa andre Mennesker og Ting, som jeg
ikke skalde. Mindst skalde Man, som Hr. D.,
med Væterhed laste mig, naar jeg er uskyldig; thi
det har han gjort, da han sagde, at jeg erklærede
al Tale om Skolevisenet for overflødig, og blev
dog ved selv at snakke derom paa hele 3 Blade.

N y e s t e

Skilderie af Kjøbenhavn.

Niende Aargang. No. 41.

Udgivet og forlagt af Boghandler E. Saldin.

Tirsdagen den 19 Maji 1812.

Forløbige Svær til Hr. Doctor Larsen i
Anledning af hans Død i Skilderiet
No. 83—85 s. A.

(Kortfattet.)

Den opkaarte Eras misse Spidestindighed: om
Korsetten mellem Dyd og Lovens Gjerninger for-
vilber mig ikke; thi foruden saa meget Andet her
var at sige, er det Nok at bemærke, at det i Mose
Lov ikke allene stod: du skal ikke slaa ihjel og du
skal ikke slåe, men ogsaa: du skal ikke beoere; og
du skal ikke Gud over alle Ting og Væsen som
dig selv. Hvilken Morsel kan forlange Mere, og
hvem kan opspilde dette? Den som siger han kan
det, vil vi dog nok alle kalde en Bogvær, og naar
saa er, gad jeg nok vide, hvad det da er, vi har
givet vor Hæde tilforn, som efter Døden skal
betales os? Nei i Sandhed, det er Mangel paa
Kunnskab til sit eget Indvortes og syndig Hovmod,
naar Man ikke, isteden for at putte paa sin For-
ejenseste, gruer for det Man har forfjænt hos Gud
med sine Synder og sultet med et saar et og
sønder knuset Hjerter til Gud om Naade. Jeg
ved nok, H. D. spottet med disse Ord, men jeg
ved ogsaa, at denne Spot linder hver Mand maadigt,
og en Præst saare ilde. Har H. D. end det
Alheld, at være vel tilfreds med sig selv, da har han
dog uden tvivl under sin Embedsførelse truffet Mene-
nesker, der havde levet ligesaa uskyldig som han,
og som dog skævede ved at beskue deres egen Men-

hed og Skredelighed og ved at tænke paa den ret-
færdige Dommer. Hvem vilde spotte dem, og
hvem vilde henvise dem til Hauge og Seberg for
at saa den himmelste Olive, der ene kan luge
dette Hjertes dybe Saar? Nei, ikke der, men
hos Mand, for hvis Hænder baade Hr. Doctoren
og jeg maatte bide os ned i, hos en Luther og
Kingo og deres Jernlutje, der kaldet den, saavel som
hos en Jes og en David. Disse Mand vilde dog
Hr. D. stikker ikke have spottet, men han gjorde
det dog, fordi han dengang kun tænkte paa at sige
mig en Ubehagelighed og den upsalmebog en slet
Kompliment. Jeg vil sige den en bedre, i det jeg
formidler de alt for haarde Udtørel, jeg om den
har brugt; thi endskønde den ingenlunde erstatter
Bavnet af Luther og Kingos canderige og troster
fulde Sange, er den dog heller ikke saa fattig, som
jeg i et hastigt Øieblik bekvæmte den for. Jeg
ved det naar mig ei selben saa, at mine Udtørel
ere for haarde og almindelige, men det skalde Man
ikke tage mig saa ilde op, aldenskund, Man ser at
jeg er varm naar jeg skriver, og da Man man be-
tænke, at ogsaa jeg er et Menneske, som, i det jeg
er mig min Sogge Godhed bevidst, ogsaa under tiden
fejstet til at hovmode mig af min Opspøning og
se ned paa andre Mennesker og Ting, som jeg
ikke skalde. Mindst skalde Man, som Hr. D.,
med Væterhed laste mig, naar jeg er uskyldig; thi
det har han gjort, da han sagde, at jeg erklærede
al Tale om Skolevesen for overflødig, og blev
dog ved selv at snakke derom paa hele 3 Blade.

Heres Gud? naar vil dog Skribenten skæppe den samme Mist, at fordreis hiisandens Ord, for at komme til at laste og udbrage forhadte Slutninger. Enten dette eller en uforpaaelig Skæddesælskab var det, som bragte Hr. D. til at paabørde mig Ord og Tanker, som jeg aldrig har brugt eller hørt; thi jeg sigde ingenlunde, at el Tale om Skæddesæler, men kun en saa ubestemt var overflødig. Dette er ikke det eneste Sæd hvor jeg maa klage over Misforstaaelse, der ligner Herodes eller saa meget, at jeg kun formaar at anraabe den for uforstaaelig. I Anledning af Almuens Oplysning, havde jeg sagt, at det var Dødsens at tænke paa at gøre den leed og Sand, at forvilde og pine hin med ubehaandede Rindskadbillinger; men at vi skulde, til de bedre Hovedes Beskræftelse i Teoen, fremtætte vore vigtigste Beskæftelse i Historien og Naturendenskab i passelig Indklædning og i nøie Sammenhæng med den aabenbare Religion. Dette Sigtte uderkente jeg tillædelig faaledes, at vi med hellig Rigtig Kulte af sundt Egetommer love et Voksd til Vondensken, Hoopaa Bibelen kunde finde samling og hørbelig Plads. Naar Man er saa upoetisk, som Hr. D. ved mange Tilfælde har vist sig, er det maaskee muligt ikke at forstaa dette Sigtte; men naar man har saad Menneskeforstand og et saerfoldigt Ord, synes det umuligt, som Hr. D. at misforstaa det saaledes, som om jeg talde om at udvære bibelske Historier paa Vaggen. I el Hold er det en stem, haemstis Vane, at gøre Alre af det man ikke forstaa, hvilket Hr. D. ogsaa har gjort, da han til Øvrigt paa mit Tungeemaal Uforstaaelighed anførde, at jeg om nogle Bemærkninger havde sagt: det havde ikke med at gøre dem og, desvære, blot det maaskee for sig, for det bliver betimeligt. Foruden Øvergsmaal og Uværdige Begreber spører han: hvo forstaaer dette? og svarer ganske rosk: vist nok Ingen. Jeg var alligevel sig: vist nok Mange, ja alle de mere Tænkende, som have gjort sig den Umøge at tænke lidt derover. Naar jeg havde Adskilligt at sige om, hvorledes en ret kristelig Kirkeordning og Psalmesang burde være, men tillige munde, at Dømmingen maatte være mere kristelig, saernd Tale nyttede, og at en saadan Ordning dog neppe var i venter, forend efter en endnu mere kristelig;

blev det da ikke for sig, for det blev betimeligt? Alt Dette vilde jeg sige i saa Ord, og en saadan Ordning, hvis eneste Hensigt er at standse Læseren og velle ham til Ekstremte, skal og kan ikke være som Rod i Dof. At nu min ovenomtalte Frøgt vi er ugrundet, har Hr. D. uden at tænke derpaa, netop bekræftet haade ved sin Tale om Præsternes egenmægtige Forordninger i Ritualer, og om Karfagerne til den ny Psalmesangs Hægt Hæld i Jylland. Ingen troende Kristen er i Stand til at falde vort Ritual i de fleste Stykker uden gællat, og i en Tidssalder, hvor det saerere skæffe for Anføed og Forargelse end Opbyggelse, netter det kun lide at tale om en kristelig Kirkeordning. Ingen kan dog nægte, at vore gamle Formulæer ere bibelske og er det end saa, at Bibelleberne hilt og her kunde blive bedre valgte og ordnede, er det dog nok vist, at ingen Kristen forarges sig over sin Bibel, og jeg munde det kun var for K ikke vi holdt Gudstjeneste i vore Kirker. De Vantroes Raadighed og formoeselise Spot kan da vist ikke berettigede Viser og Præst, og endnu mindre gøre dem det til en hellig (U) Vist at gøre egenmægtige Forordninger i de aukstregtige Hædres Formulæer, som endnu Love Lovs Raaf. Man siger: Ritual er ikke Religion, det er en unbeselig Tale, som om Man vilde sige: Legene er ikke Sjæl; det vide vi nok, men derfor skal just Ritual og Religion være det ligesom Sjæl og Legeme. Riteskiftene ere Religionens Hænder og Gærdere; Formulæer og Psalmes ere tillæmed Præsten dens Tunge, og ligesom et ret Menneske bruger disse Ting til at aabenbare sit Indværet og ei til at talle dem han taler med, saaledes maa og bør ogsaa vor Liturgi, uden Hensyn til Kirkegangernes Menings, være gennemstrømmet og gennemgødet af Kristendom og Bibel. Det kan i vor Tid ikke tit nok gentoes, at Kirken ikke er noget Udværet og Hærd Hænding intet Skuffesol, der skal rette sig efter Tilfuerens Smag; men desvære er det lo dog, at de fleste Præster, som overvænte Lænderen og Enkedserd, vid at forandre Liturgi, ene rette og læmpe sig. Dette er et Uvæsen, som maa opfyde hver retlig Kristen med hyl Bedrøvelse og Miskælid. En hælere Haand spæde det saa, at vi ei fik en ny Liturgi paa en Tid, da den ei kunde bleoet agte kristelig,

Heres Gud? naar vil dog Skribenten skætte
 den samme Uvil, at forderis hiandens Ord, for
 at komme til at lade og udbrage forhadte Slut-
 ninger. Enten dette eller en uforpaaelig Skæds-
 leshd var det, som bragte Hr. D. til at paabæde
 mig Ord og Tanker, som jeg aldrig har brugt eller
 hørt; thi jeg sigde ingenlunde, at el Tale om
 Skædsfener, men kun en saa ubestemt var
 overdødig. Dette er ikke det eneste Ord, hvor jeg
 maa tage over Misforstaaelse, der ligner Herodes
 eller saa meget, at jeg kun formaar at anraade den
 for uforstaaelig. I Anledning af Almuens Oplys-
 ning, havde jeg sagt, at det var Dødsens at tænke
 paa at gøre den led og Sand, at forvilde og
 pine den med ubehagende Rindskadbillinger; men
 at vi skulde, til de bedre Hovedes Beskrivelse
 i Teoen, fremtætte vore vigtigste Resultater i
 Historien og Naturens Orden i passelig Ind-
 klædning og i nøie Sammenhæng med den
 aabenbare Religion. Dette Skilte uderstede jeg
 tillæblich saaledes, at vi med hellig Rigtig-
 hed af sundt Egetomme love et Voksd til Vonden-
 stuen, Hoopaa Bibelen kunde finde samlig og
 hørbelig Plads. Naar Man er saa upoetisk, som
 Hr. D. ved mange Tilfælde har vist sig, er det
 maaske muligt ikke at forstaa dette Skilte; men
 naar man har saad Menneskeforstand og et saa
 foldigt Ord, synes det umuligt, som Hr. D. at
 misforstaa det saaledes, som om jeg talde om at
 udvære bibeliske Historier paa Vaggen. I el Hold
 er det en stem, hærmodig Dams, at gøre Ræ af
 det man ikke forstaa, hvilket Hr. D. ogsaa har
 gjort, da han til Øvrigt paa mit Tungeemaal Ufor-
 staaelighed anførde, at jeg om nogle Bemærk-
 ninger havde sagt: det havde ikke med at gøre dem
 og, desvære, blot det maaske for sig, for det
 bliver betimeligt. Foruden Øvergsmaal og Ud-
 vændt Regener spører han: hvo forstaaer dette?
 og svarer ganske rosk: vist nok Ingen. Jeg var
 alligevel sig: vil nok Ranze, ja alle de mere
 Tænke, som have gjort sig den Umøge at tæn-
 ke lidt derover. Naar jeg havde Adskilligt at sige
 om, hvorledes en ret kristelig Kirkeordning og Psal-
 medag burde være, men tillige munde, at Dren-
 ningen maatte være mere kristelig, forand Tale
 nittede, og at en saadan Ordning dog neppe var
 i venter, forand efter en endnu mere kristelig;

blev det da ikke for sig, for det blev betimeligt?
 Alt Dette vilde jeg sige i saa Ord, og en saadan
 Ordning, hvis eneste Hensigt er at standse Den-
 selen og velle ham til Ekstremte, skal og kan
 ikke være som Rod i Dødt. At nu min ovenom-
 talde Frøgt vi er ugrundet, har Hr. D. uden at
 tænke derpaa, netop bekræftet haade ved sin Tale
 om Præsternes egenmægtige Forordninger i Ritua-
 let, og om Karfagerne til den ny Psalmeslags Hæ-
 held i Jylland. Ingen troende Kristen er i Stand
 til at falde vort Ritual i de fleste Stykker uden-
 gælligt, og i en Tidssalder, hvor det saare skæ-
 fer Anstød og Forargelse end Opbyggelse, netter
 det kun lidt at tale om en kristelig Kirkeordning.
 Ingen kan dog nægte, at vore gamle Formulæer
 ere bibeliske og er det end saa, at Bibelstederne
 hist og her kunde blive bedre valgte og ordnede,
 er det dog nok vist, at ingen Kristen forarges sig
 over sin Bibel, og jeg munde det kun var for
 K ikke vi holdt Gudstjeneste i vore Kirker. De
 Bantros Raadighed og formødelige Spot kan da
 vist ikke berettiget Viser og Præst, og endnu
 mindre gøre dem det til en hellig (U) Pakt at
 gøre egenmægtige Forordninger i de auktoritative
 Herodes Formulæer, som endnu Love Lovs Raaf.
 Man siger: Ritual er ikke Religion, det er en
 uendelig Tale, som om Man vilde sige: Legene
 er ikke Sjæl; det vide vi nok, men derfor skal just
 Ritual og Religion være det ligesom Sjæl og Le-
 gene. Kirkeordningen er Religionens Hænder og
 Gjørder; Formulæer og Psalmer ere tilligemed
 Præsten dens Tunge, og ligesom et ret Mennes-
 ke bruger disse Ting til at aabenbare sit Indvæ-
 ret og ei til at talle dem han taler med, saale-
 des maa og bør ogsaa vor Liturgi, uden Hensyn
 til Kirkegangernes Men i sig, være gennemstrømmet
 og gennemgødet af Kristendom og Bibel. Det
 kan i vor Tid ikke tit nok gentages, at Kirken
 ikke er noget Udværet og Hæns Hænder indet Skud-
 sel, der skal rette sig efter Tilfældets Smag;
 men dereser er det jo dog, at de fleste Præster,
 som overvænte Landsloven og Enkedsed, vid at
 forandre Liturgi, ene rette og læmpe sig. Dette
 er et Uvæsen, som maa opfyldes hver retlig Kris-
 ten med dyb Bedrøvelse og Miskærlighed. En hælere
 Haand spreder det saa, at vi ei fik en ny Liturgi
 paa en Tid, da den ei kunde blevet agte kristelig,

og ubestemt fædte det ogsaa derfor, at i de Kirker, hvor Præsten et af egen Drift vil tale værdes sig om Kuffen og Troens Hemmelighed, Nidde dog fandt Kancelliet behøvede en Tunge og trædende Kirke høre ogsaa opbyggelige Ord. Den samme Haand skreder det forbyder saa, at da lade Munkes og doortlige Selskaber havde glæmt den Kærligheds, med dog endnu hans og hans Ederes Vilje ved i Kirkenes møder for Diet, talte til det trædende Hæder og det befremmede Sind.

Maar Hr. D. siger, at jeg nok ikke ved at angive de rette Ansæger, hvorfor den gamle Psalmesog ei er fortrængt i Jylland, men at disse ere: Fortælling for det Gamle, Frygtssomhed, Svagbed, Mangel paa Oplysning og Sande for det Vedre; da er det ret mærkeligt, at han i sit Sprag netop siger det samme som jeg i mit; thi jeg har sagt, at det som deraf, at der i Jylland var mere gammel Kæft og Kæftedom. Just derfor have Hæderens mere Fortælling for deres gamle Psalmer og mindre Sande for hvad Man nu kalder Oplysning og det Vedre; just derfor føle de unge Præster sig for frage og frugtssomme til at fortrængte det Gamle. Der er endnu Noget i Jylland af det kraftige, kristelige Sind, som kan udrætte at en norsk Menighed sender venlige Bud til sin Hæst om, at vendte Guds Ord. Denne Enighed i Hensænde til Ansægerne, kan lere Hr. D., at jeg dog fønder Noget til Jylland; naar Man især sender lidt til Hæderen som Man fønder et Land's Folk temmelig gode, uden isæmli at have lever imellem dem; men her træffer det sig meget uheldig med Hr. D. Formodninger, da jeg netop er opdraget i Jylland fra Barnsben.

(Slutningen følger.)

(Forlangt indrykket.)

Placat.

Efter Begjering af Directionen for Selskabet til Drufnes og andre Blindes Redning, be- kendtgjordes herved:

1) Et Hans Hofstat Kongen ved Placat af 14de Septbr. 1798, har udløvet en Præmie af 10 Rdlr. til hver den, som med Magistrate's

tes godtgæf, at have optaget en Blind Drufnet saa bedes, at han siden ved Konstens Hjelp er bleven bragt til Live, og at Enhver, som saaledes er berettiget til at gjøre Fordring paa denne Kongelige Præmie, melder sig med de fornødne Beviser hos Magistrate.

2) Et Selskabet for Drufnes og andre Blindes Redning ved postende Præmier vil opmuntre Enhver, der ved forsømmelig Behandling, efter Selskabets trykte Anvisning, redder en Blind Drufnet, naar Directionen derom erholder en paa lidelig og omstændelig Beretning.

3) Et Selskabet har till offentlig Drug henfat Coffer med de nødvendige Redningsredskaber og Opløsningsmidler paa følgende Steder.

- a. I Kjøbenhavn.
 1. Hos Hr. Amtschirurg Kants. i Nøhavn No. 2.
 2. I Kirkestrædes Svogershus ved Langbro.
 3. I Slotskøls Vagt.
 4. I Toldbod-Vaagen.
- b. Paa Christianshavn.
 5. Hos Amtschirurg Dørbrigg's Cafe, lille Torvegaden No. 112.
- c. I Etahuset.
 6. I Etahuset Hovedvagt.
 - d. I Frederiksberg.
 7. Hos Hr. Slotsforvalter Veigt.
 - e. I Fortæderne.
 8. Paa det militaire gymnastiske Institut paa Diercks.
 9. Paa Blaagaard.
 10. Paa St. Hans's Hospital.
 11. Hos Amtschirurg Wetscher, Vesterbo No. 20.

(Hvor tilfælle Skilbre ere anslaaede.)

Til Vitidning for dem, der have roft den Drufnede en hjælpssom Haand, tillæser Selskabet følgende Regler for hans første Behandling:

a) Naar en Drufnet er optaget af Vandet, søknes strax hans Klæder, Her om Halsen, Brøstet og Underlivet, og renses hans Høse og Mund fra den Urensighed derl maatte findes; herefter lægges han paa Mavnen, hest over et Sølver, en Lænde eller deslige, med lidt fæodes nebhængende Hoved, eller en flæet Rund søvner ham daafsa omkring Livet, lader Ousekroppen hange for over,

N y e s t e

Skilderie af Kjøbenhavn.

Niende Aargang. No. 42.

Udgivet og forlagt af Boghandler E. Seldin.

Esperdagen den 23 Maj 1812.

Foreløbigt Svar til Hr. Doctor Varsen i
Anledning af hans Var Ord i Skildriet
No. 83—85 f. A.

(Sluttet.)

Det vilde blive alt for vidtstrækt saaledes at gennemgaa alle de vrangse Domme og vittelige eller uvittrelige Misforstaaelser, hvortil H. D. har givet sig Koldig. Præstens Videnskabelighed kan fra saameget bedre her gaa taus forbi, som jeg derom vil Gud, snart skal offentlig give mine Tanker mere udførlig tilkende. Her vil jeg kun bemærke, at H. D. ved at indrømme, at det rene Gesske kun hjælper lidt til at forstaa det Ny Testamente netop har skaffet min Aale over, at Testamentet er læst i Kristene Skoler, og det naer, at da jeg laede at det hebraiske Sprog fremmels affjæst paa de fleste Højskoler, ingenlunde har søgt hvidt Skulden var, Læremet eller de Studerendes, og Kostummet indrammer ja Hr. D. Jeg tilstaae imidlertid ligesom, at jeg troer der er Skyld paa begge Sider, Lærerne lægse ved Examina ei saamegen Vagt paa dette Sprog, som de burde, men det vilde rigtig nok kun lide hjælpe om de gjorde det, saalangs ei en anden Haand bestræber de Studerende. I saadanne Tider kan H. D. og jeg aldrig blive uenige, da det netop i

alle Dele er min faste Tro, at det hebraiske Sprog ei sigter, naar der er Lærere som kan sange.

Præstens Naag synes H. D. at være i Højslegenhed med, han vil forsøge den, men kun paa Omvælt, ved at sammenblende den med den Agreste Præstens for høve som Embedsmænd i Staten; men det gaar ikke an. Det er meget rigtig, at Tidens Ringræt for Præstestanden ogsaa bidrager Sit til, at hemme dens Virksomhed, men paa dette Onde kan ene raades Ved derved, at Tidvalderen og mange Præster med, blive kristelige igen. Hvad siger for Resten Erfaringen om dem, der hidtil have haft Naag som Konfirmandslædere s. f. v., har Naage n givet dem mere gavnlige Anstæls enten i eller udenfor deres Menigheder, og har den det ikke, da Naage var sigden baade i og udenfor Standen, hvad kunde man da vente nu? Jeg siger nu som før, at enhver Præst, der siger efter Naage, skal huske paa dem, der gerne vilde hjælpes paa Fortvæns og fide overst tilbeds, thi jeg mener det er klart, baade af Text og Omstændelse, at Jesus med disse Ord laadte Karisæerne for deres Higen efter forsængelig Væst, fordi de vilde ansees af Mennessene, og det er aldeles vrangt, naar H. D. synes at mene, at denne Lyst kan lade sig forene med Omhyggelighed og Menighed i Skulder.

Til Slutning vil jeg i Anledning af Hr. D. Tale om min Forfatteren blot anmærke, at jeg ligesom følger den heilige Johannis Opfyndning: der

N y e s t e

Skilderie af Kjøbenhavn.

Niende Aargang. No. 42.

Udgivet og forlagt af Boghandler E. Seldin.

Esperdagen den 23 Maj 1812.

Foreløbigt Svar til Hr. Doctor Varsen i Anledning af hans Var Ord i Skildriet No. 83—85 f. A.

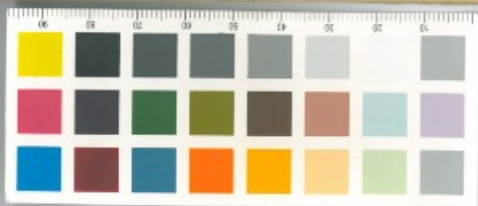
(Sluttet.)

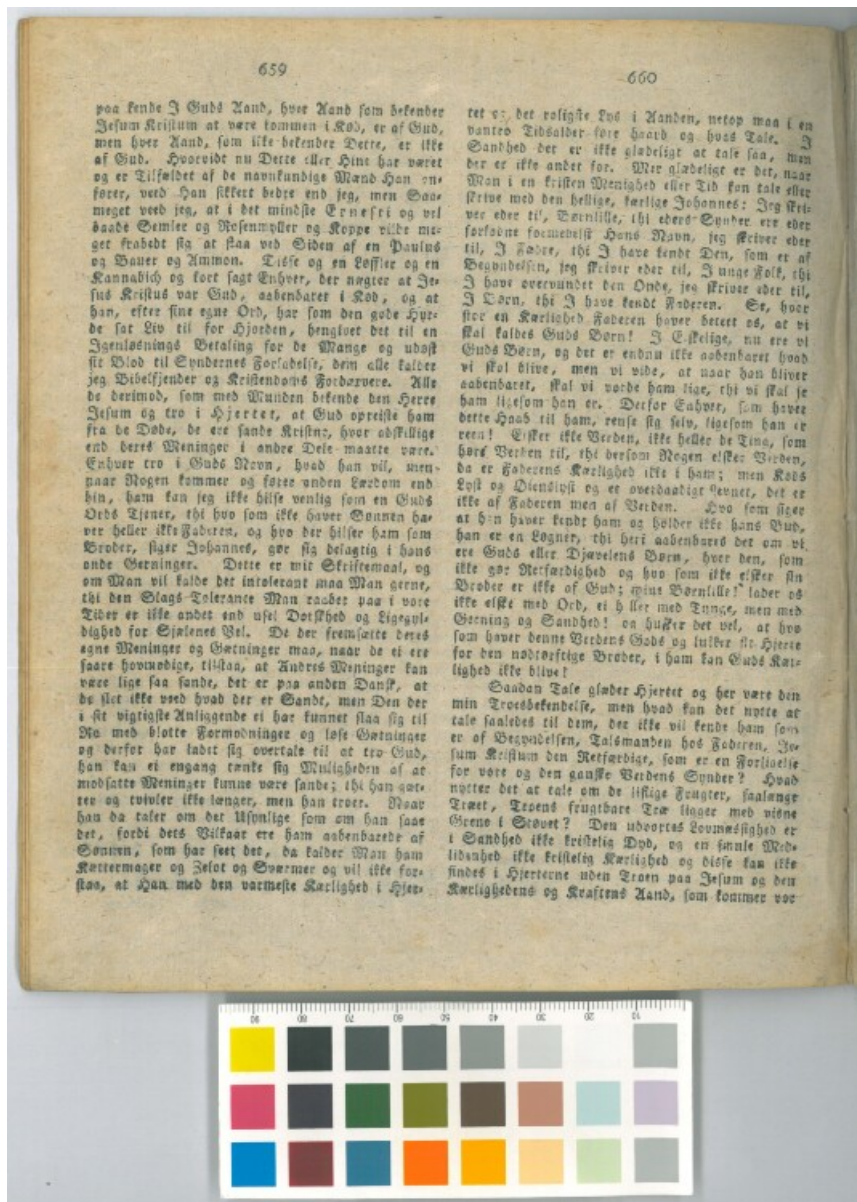
Det vilde blive alt for vidtstrækt saaledes at gennemgaa alle de vrangse Domme og vittelige eller uvittrelige Misforstaaelser, hvortil H. D. har givet sig Kjøb. Præstens Videnskabelighed kan fra saameget bedre her gaa taus forbi, som jeg derom vil Gud, snart skal offentlig give mine Tanker mere udførlig tilkende. Her vil jeg kun bemærke, at H. D. ved at indrømme, at det rene Gesske kun hjælper lidt til at forstaa det Ny Testamente netop har skaffet min Aale over, at Testamentet er læst i Kristene Skoler, og det naer, at da jeg laede at det hebraiske Sprog Nærmest affaates paa de fleste Højskoler, ingenlunde har sagt hvid Stylden var, Leetend eller de Stue derendes, og Kostummet indrammer ja Hr. D. Jeg tilstaae imidlertid ligesom, at jeg troer der er Skuld paa begge Sider, Læerne lægse ved Examina ei saamegen Vagt paa dette Sprog, som de burde, men det vilde rigtig nok kun lide hjælpe om de gjorde det, saalangs ei en anden Hand de skaler de Studerende. I saadanne Tine kan H. D. og jeg aldrig blive uenige, da dit netop i

alle Dele er min faste Tro, at det hebraiske Sprog ei sigter, naar der er Læer som kan længe.

Præstens Naag synes H. D. at være i Højelegenhed med, han vil forsøge den, men kun paa Omvælt, ved at sammenblende den med den Agreste Præstens for høve som Embedsmænd i Staten; men det gaar ikke an. Det er meget rigtig, at Tidens Ringræt for Præstestanden ogsaa bidrager Sit til, at hemme dens Virksomhed, men paa dette Onde kan ene raades Ved derved, at Tidvalderen og mange Præster med, blive kristelige igen. Hvad siger for Resten Erfaringen om dem, der hidtil have haft Naag som Konfirmandslæder s. f. v., har Naag en giver dem mere gavnlige Anstæls enten i eller udenfor deres Menigheder, og har den det ikke, da Naag var sigden baade i og udenfor Standen, hvad kunde man da vente nu? Jeg siger nu som før, at enhver Præst, der siger efter Naag, skal huske paa dem, der gerne vilde hjælpes paa Fortvæns og Røde overst tilbeds, thi jeg mener det er klart, baade af Text og Omstændelse, at Jesus med disse Ord lafede Karisæerne for deres Higen efter forsængelig Væst, forbi de vilde ansees af Menneflene, og det er aldeles vrangt, naar H. D. synes at mene, at denne Lyft kan lade sig forene med Omhyggelse og Menighed i Skilder.

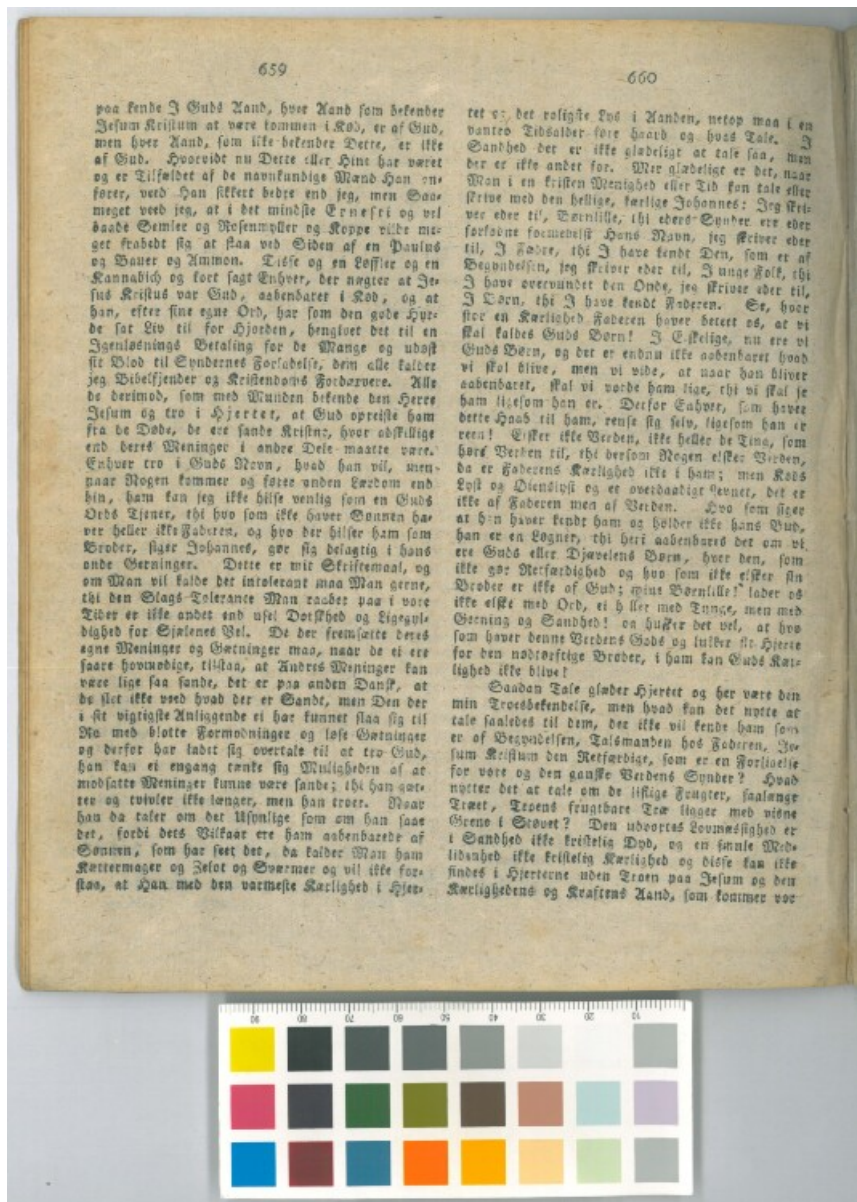
Til Slutning vil jeg i Anledning af Hr. D. Tale om min Forfatteren blot anmærke, at jeg ligesom følger den heilige Johannis Opfyndning: dere

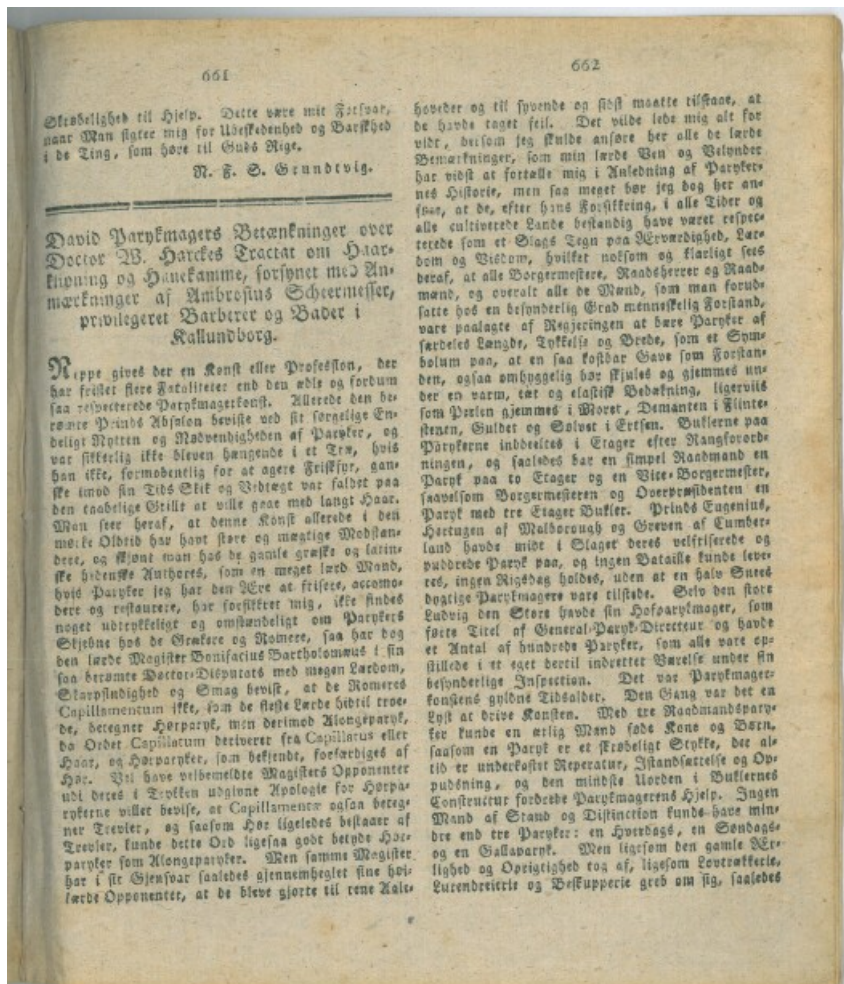
659
 paa kunde I Guds Land, hvor Land som befender
 Jesum Kristus at være kommen i Kød, er af Gud,
 men hver Land, som ikke befender Dette, er ikke
 af Gud. Hvorvidt nu Dette eller Hine har været
 og er Tilfældet af de navnkundige Mænd som an-
 fører, vedt han ikke bedre end jeg, men saa
 meget vedt jeg, at i det mindste Erne si og vil
 daade Gemie og Højsenslyer og Kogge vilde
 mig frabedt sig at saa ved Siden af en Paulus
 og Sauer og Ammon. Læse og en Pøstler og en
 Kannatich og læst sagt Enhver, der nøgter at Jesu
 Kristus var Gud, aabenbarer i Kød, og at
 han, efter sine egne Ord, har som den gode Hjer-
 de sat Liv til for Hjerden, hengioet det til en
 Højsenslyer og Betsaling for de Mange og udstø-
 sit Blod til Synderens Forladelse, dem alle falder
 jeg Bibelsjender og Kristendoms Forbørere. Alle
 de derimod, som med Munden befende den Heres
 Jesum og tro i Hjerter, at Gud opreiste ham
 fra de Døde, de ere sande Kristne, hvor adskillige
 end deres Meninger i andre Dele maatte være.
 Enhver tro i Guds Nævn, hvad han vil, men
 naar Nogen kommer og sætte anden Lærdom end
 hin, ham kan jeg ikke hilse venlig som en Guds
 Døds Læser, thi hvo som ikke haver Gennem ha-
 vere heller ikke Faderens, og hvo der hilser ham som
 Broder, hørte Johannes, og sig delagtig i hans
 onde Gæstinger. Dette er mit Skriftemaal, og
 om Man vil kalde det intolerant maa Man gerne
 thi den Slags Tolerant Man træder paa i vore
 Tider er ikke andet end usel Dødsbed og Højsens-
 lydig for Sjælens Vel. De der fremstætte deres
 egne Meninger og Gæstinger maa, naar de ei ere
 saare hovmodige, tilslaa, at Andre's Meninger kan
 være lige saa sande, det er paa anden Dødsbed, at
 de sig ikke vedt hvad der er Sandt, men Den der
 i sit vigtigste Anliggende ei har kunnet slaa sig til
 sig med blotte Formodninger og løse Gætninger
 og derfor har ladet sig overtale til at tro Gud,
 han kan ei engang tænke sig Muligheden af at
 modstætte Meninger kunne være sande; thi han søg-
 rer og tvivler ikke længer, men han troer. Naar
 han da taler om det Ufulgige som om han saae
 det, fordi dets Vilkaar ere ham aabenbarede af
 Sønnen, som har set det, da kalder Man ham
 Kætemager og Jølet og Sværmer og vil ikke for-
 staa, at han med den varmeste Kærlighed i Hjer-

660
 tet er; det rolfige Lod i Landen, netop maa i en
 vantroedsalder fore haard og hoes Tale. I
 Sandhed det er ikke glædeligt at tale saa, men
 det er ikke andet for. Mer glædeligt er det, naar
 Man i en kristen Menighed eller Tid som tale eller
 skrivt med den hellige, kærlige Johannes: Jeg skrivt
 eder til, Dødsbed, thi eders Synder ere eder
 forsonet formentlig Højsenslyer, jeg skrivt eder
 til, I Fæder, thi I have kendt Den, som er af
 Begyndelsen, jeg skrivt eder til, I unge Folk, thi
 I have overvundet den Onde, jeg skrivt eder til,
 I Dødsbed, thi I have kendt Fæderen. Er, hvo
 ser en Kærlighed Fæderen hvoer betæet os, at vi
 skal kaldes Guds Dødsbed! I Kærlige, nu ere vi
 Guds Dødsbed, og det er endnu ikke aabenbarst hvad
 vi skal blive, men vi vide, at naar han bliver
 aabenbarst, skal vi være ham lig, thi vi skal se
 ham ligesom han er. Derfor Enhver, som hvoer
 dette Haab til ham, renst sig selv, ligesom han er
 reent! Elsker ikke Verden, ikke heller de Ting, som
 hørte Verden til, thi dersom Nogen elsker Verden,
 da er Fæderens Kærlighed ikke i ham; men Kæds
 Lyst og Dødsbed og et overdaadigt Levnet, det er
 ikke af Fæderen men af Verden. Dødsbed som siget
 at hvo hvoer kendt ham og holder ikke hans Døds-
 bed, han er en Dødsbed, thi hvo aabenbarst det om vi
 ere Guds eller Dødsbedens Dødsbed, hvoer den, som
 ikke gør Retfærdighed og hvo som ikke elsker sin
 Broder er ikke af Gud; min Dødsbed! lader os
 ikke ikke med Ord, ei heller med Tunge, men med
 Gæsting og Sandhed! og hvoer det vel, at hvo
 som hvoer denne Verdens Dødsbed og tilbringe sit Hjer-
 tet for den nodvendige Broder, i ham kan Guds Kærlig-
 hedsbed ikke blive!
 Saaen Tale glæder Hjerter og her være den
 min Trodsbedelse, men hvad kan det nytte at
 tale saaledes til dem, der ikke vil kende ham som
 er af Begyndelsen, Talsmanden hos Fæderen, Jesu-
 sum Kristus den Retfærdige, som er en forloelie
 for vore og den saafte Verdens Synder? Hvoer
 nytter det at tale om de iffige Synder, saalange
 Træet, Levnets frugtbare Træ hvoer med vore
 Gæsting i Dødsbed? Den udoertes Lovmælsbed er
 i Sandhed ikke kristelig Dødsbed, og en smule Med-
 lidandhed ikke kristelig Kærlighed og disse kan ikke
 findes i Hjerterne uden Trøst paa Jesum og den
 Kærlighedsbed og Kraftens Land, som kommer vore

paa kunde I Guds Land, hvor Land som befender
 Jesum Kristus at være kommen i Kød, er af Gud,
 men hver Land, som ikke befender Dette, er ikke
 af Gud. Hvorvidt nu Dette eller Hine har været
 og er Tilfældet af de navnkundige Mænd som an-
 fører, vedt han ikke bedre end jeg, men saa
 meget vedt jeg, at i det mindste Erne si og vil
 daade Gemie og Højsenslyer og Kogge vilde
 mig frabedt sig at staa ved Siden af en Paulus
 og Sauer og Ammon. Læse og en Pøsser og en
 Kannabich og læst sagt Enhver, der nøgter at Jesu
 Kristus var Gud, aabenbarer i Kød, og at
 han, efter sine egne Ord, har som den gode Hjer-
 de sat Liv til for Hjerden, hengioet det til en
 Højsenslyer og Betsaling for de Mange og udast
 sit Blod til Synderens Forladelse, dem alle falder
 jeg Bibelsjender og Kristendoms Forboreere. Alle
 de derimod, som med Munden befende den Heres
 Jesum og tro i Hjerter, at Gud opreiste ham
 fra de Døde, de ere sande Kristne, hvor adskillige
 end deres Meninger i andre Dele maatte være.
 Enhver tro i Guds Nævn, hvad han vil, men
 naar Nogen kommer og sætte anden Lærdom end
 hin, ham kan jeg ikke hilse venlig som en Guds
 Døds Læser, thi hvo som ikke haver Gennem ha-
 vet heller ikke Fæderens, og hvo der hilser ham som
 Broder, sæt Johanne, og sig sig delagtig i hans
 onde Gærninger. Dette er mit Skriftemaal, og
 om Man vil kalde det indskræmt maa Man gerne
 thi den Slags Tolerante Man træder paa i vore
 Tider er ikke andet end usi Dødsbed og Hæder-
 lighed for Sjælens Vel. De der fremstætte deres
 egne Meninger og Gærninger maa, naar de ei ere
 saare hovmodige, tilstaa, at Andre's Meninger kan
 være lige saa sande, det er paa anden Dødsbed, at
 de sig ikke vedt hvad det er Sandt, men Den der
 i sit vigtigste Anliggende ei har kunnet staa sig til
 sig med blotte Formodninger og løse Gætninger
 og derfor har ladet sig overtale til at tro Gud,
 han kan ei engang tænke sig Muligheden af at
 modstætte Meninger kunne være sande; thi han sø-
 rer og tvivler ikke længer, men han troer. Naar
 han da taler om det Uvislige som om han saae
 det, fordi dets Vilkaar ere ham aabenbarede af
 Sønnen, som har set det, da kalder Man ham
 Kætemager og Jølet og Sværmer og vil ikke for-
 staa, at Han med den varmeste Kærlighed i Hjer-

tet er; det røstige Lod i Manden, netop maa i en
 vantro Tilbaldet føre haard og hoes Tale. I
 Sandhed det er ikke glædeligt at tale saa, men
 det er ikke andet for. Mer glædeligt er det, naar
 Man i en kristen Menighed eller Tid som tale eller
 skrive med den hellige, kærlige Johannes: Jeg skri-
 ver eder til, Dødsbed, thi eders Synder ere eder
 forsonet formentlig Hoes Naavn, jeg skriver eder
 til, I søder, thi I have kendt Den, som er af
 Begyndelsen, jeg skriver eder til, I unge Folk, thi
 I have overvundet den Onde, jeg skriver eder til,
 I Dødsbed, thi I have kendt Fæderen. Er, hvort
 ser en Kærlighed Fæderen hører betæet os, at vi
 skal kaldes Guds Dødsbed! I Kærlige, nu ere vi
 Guds Dødsbed, og det er endnu ikke aabenbarede
 hvad vi skal blive, men vi vide, at naar han bliver
 aabenbarede, skal vi være ham lig, thi vi skal se
 ham ligesom han er. Derfor Enhver, som hører
 dette Hødsbed til ham, renst sig selv, ligesom han er
 reent! Elsker ikke Verden, ikke heller de Ting, som
 høre Verden til, thi dersom Nogen elsker Verden,
 da er Fæderens Kærlighed ikke i ham; men Kæds
 Lyst og Dødsbed og et overdaadigt Levnet, det er
 ikke af Fæderen men af Verden. Dødsbed som siges
 at hvi have kendt ham og holder ikke hans Døds-
 bed, han er en Dødsbed, thi hvi aabenbarede det om vi
 ere Guds eller Dødsbedens Dødsbed, hvor den, som
 ikke gør Retfærdighed og hvo som ikke elsker sin
 Broder er ikke af Gud; min Dødsbed! lader os
 ikke elske med Ord, ei heller med Tunge, men med
 Gærning og Sandhed! og hvi det vel, at hvo
 som hører denne Verdens Dødsbed og tilbringe sit Hjer-
 tet for den nødsøstige Broder, i ham kan Guds Kærlig-
 hedsbed ikke blive!
 Saaen Tale glæder Hjerter og her være den
 min Trodsbekendelse, men hvad kan det nytte at
 tale saaledes til dem, der ikke vil kende ham som
 er af Begyndelsen, Talsmanden hos Fæderen, Je-
 sum Kristus den Retfærdige, som er en forloelie
 for vore og den saafte Verdens Synder? Hvo
 nytter det at tale om de usige Synder, saalange
 Trøst, Levnets frugtbare Trøst hører med viene
 Gæns i Svøvet? Den udoortes Lovmæssighed er
 i Sandhed ikke kristelig Dødsbed, og en smule Med-
 lidandhed ikke kristelig Kærlighed og disse kan ikke
 findes i Hjertene uden Trøst paa Jesum og den
 Kærlighedsbeds og Kraftens Land, som kommer vor

661
 Størelighed til Hjælp. Dette være mit Forsvar,
 naar Man søger mig for Uæfthed og Dyrskhed
 i de Ting, som høve til Guds Rigs.
 N. F. S. Grundtvig.

David Parfymagers Betænkninger over
 Doctor B. Hærcles Tractat om Haar-
 klipping og Haarfamne, forsynet med An-
 mærkninger af Ambrosius Scheermesser,
 privilegeret Barberer og Bader i
 Kallundborg.

Næppe gives der en Kunst eller Profession, der
 har fræder flere Faculteter end den edle og fordom
 saa retsindrettede Parfymagerkunst. Allerede den be-
 cæmte Prinds Absalon beviser ved sit fornemlige En-
 deligt Døttren og Madvendigheden af Parfyer, og
 var sikkerlig ikke bleven hængende i et Tær, hvis
 han ikke, formodentlig for at agere Frisfur, gaa-
 se imod sin Tids Etik og Vdbyeg var faldet paa
 den taabelige Gist til at ville gaae med langt Haar.
 Man ser heraf, at denne Kunst allerede i den
 gamle Oldtid har havt store og megenlige Medfæ-
 dere, og Nønt man hos de gamle græske og latinske
 skriftstellers Antikvæter, som en meget lærd Mand,
 hvort Parfyer sig har den Hæve at friser, ocama-
 dere og restaurere, har foreskrevet mig, ikke findes
 noget udtrykkeligt og omstændeligt om Parfyers
 Etjehne hos de Græcere og Romere, saa har dog
 den lærde Magister Donifacius Bartholomæus i sin
 saa berømte Doctor Disputat med megen Lærdom,
 Skarpindighed og Smag beviset, at de Romeres
 Capillamentum ikke, som de fleste Læde hertil troe-
 de, betegner Herparat, men derimod Mongeparat,
 de Ordet Capillamentum betydever saa Capillatus eller
 Haar, og Herparat, som betydende, forfærdiget af
 Hæ. Vil have vilbemyndet Magisters Opponenten
 udi deres i Trolten udtagne Kolloge for Herpa-
 raterne villet beviset, at Capillamentum ogsaa bety-
 der Træter, og saasom Hæe ligesom gode betyde Her-
 parat som Mongeparat. Men samme Magister
 har i sit Gjenfvar saaledes gennemgaaet sine her-
 lærde Opponenten, at de bleve gjort til rene Kals-

662
 hoveder og til spvende og fløst maatte tilfaae, at
 de havde taget fejl. Det vilde lede mig alt for
 vidt, hvisom jeg skulde anføre her alle de lærde
 Bemærkninger, som min lærde Ven og Betsønder
 har vist at fortælle mig i Anledning af Parfyer-
 nes Historie, men saa meget bør jeg dog her an-
 føre, at de, efter hans Forsikring, i alle Tider og
 alle kultiverede Lande bestandig have været respek-
 terede som et Guds Tegn paa Uærværdighed, Læ-
 dem og Værdom, hvilket noksom og flærige sees
 deraf, at alle Borgemeestere, Raadsherrer og Raads-
 mænd, og overalt alle de Mænd, som man forud-
 sætte hos en besunderlig Grad menneskelig Forstand,
 vare paalagte af Kongerigen at bære Parfyer af
 særdeles Længde, Tuffels og Verde, som et Sym-
 bolium paa, at en saa høfdebar Gave som Forstan-
 den, ogsaa omhyggelig bør stules og glemmes un-
 der en varm, tør og elastisk Bedækning, hvorefter
 som Perlen glemmes i Mørk, Demanten i Flintes-
 sten, Guldet og Sølv i Ertsen. Dufferne paa
 Parfyerne inddeles i Crager efter Rangforord-
 ningen, og saaledes har en simpel Raadmand en
 Parfy paa to Crager og en Bites Borgemeester,
 saavel som Borgemeesteren og Ooerpræsidenten en
 Parfy med tre Crager Duffen. Prinds Eugenius,
 Hertugen af Malborough og Greven af Lumber-
 land havde midt i Crager deres velfræderede og
 pudrede Parfy paa, og ingen Dattale kunde le-
 ved, ingen Rigsdag holdes, uden at en halv Sures
 dygtige Parfymager var tilstede. Selv den store
 Ludvig den Store havde sin Hofparfymager, som
 førte Titel af General-Parfy-Directeur og havde
 et Antal af hundredes Parfyer, som alle var ep-
 stillede i et eget bevill indrettet Burelle under sin
 besunderlige Inspection. Det var Parfymager-
 kongens gyldne Tidsalder. Den Gæng var det en
 Lygt at drive Konsten. Med tre Raadmandspara-
 fer kunde en ærlig Mand føde Kone og Børn,
 saasom en Parfy er et Krøbeligt Stykke, der al-
 tid er underkastet Reparatur, Håndstættelse og Op-
 pudning, og den mindste Uorden i Duffernes
 Conserneur forbede Parfymagerens Hjælp. Ingen
 Mand af Stand og Distinction kunde have min-
 dre end tre Parfyer: en Hverdags, en Søndags-
 og en Gallanant. Men ligesom den gamle Ær-
 lighed og Oprigtighed roa af, ligesom Lovretter-
 tæren og Oprigtighed greb om sig, saaledes

